

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і філософії мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора

Роман ВАСЬКО

26» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання

(назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки	доктор філософії
галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-наукова програма	Сучасні наукові освітні студії: педагогіка, методика навчання іноземних мов і культур, наукова англійська мова
статус дисципліни	дисципліна загальної підготовки

Форма навчання денна, вечірня, заочна

Навчальний рік 2024 – 2025

Семестр I

Кількість кредитів ЄКТС 3

Мова навчання українська

Форма підсумкового контролю іспит

Розробники:

Комісар Людмила Петрівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і філософії мови;

Солодка Олена Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Мозгова Наталія Григорівна, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Лактіонова Анна Валеріївна, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри теоретичної і практичної філософії КНУ імені Т. Г. Шевченка.

Схвалено на засіданні кафедри англійської філології і філософії мови, протокол № 1 від «01» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Наталія ІЗОТОВА

Схвалено на засіданні вченої ради університету, протокол № 2 від «26» серпня 2024 р.

Голова вченої ради

Роман ВАСЬКО

1. Мета вивчення дисципліни:

задати вектор *формування в аспірантів системи сучасних знань* про логіко-методологічні й епістемологічні зсуви у новітніх наукових парадигмах та засоби їх концептуалізації в актуальних напрямках континентальної і аналітичної філософії для реалізації набутих знань в дослідницькій практиці; сприяти *усвідомленню аспірантами необхідності поглиблення знань* про стратегії та форми взаємодії логіки, філософії і філології у їх плюральних та периферійних розгалуженнях, що сприятиме *набуттю аспірантами ефективних професійних компетентностей* та відповідних *вмінь* у виборі, комбінуванні та реалізації методологічних проєктів наукового дослідження.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану):

3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:

	Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	20 год.	6 год.
семінарські заняття	10 год.	4 год.
практичні заняття	–	–
консультації	–	–
самостійна робота	60 год.	80 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

3.1. *Знати*: базові етапи, принципи та напрями розвитку універсальної концепції науки в новоєвропейській філософії, їх взаємозв'язок з генезою та особливостями диференціації наукових дисциплін, відмінності поняттєвої будови та структурної організації найбільш впливових в галузі гуманітарних досліджень парадигм сучасної філософії науки.

3.2. *Вміти*: коректно застосовувати у дослідницькій та викладацькій практиці концептуально-методологічний інструментарій філософії науки, з відповідним розрізненням її гносеологічних, когнітивних, епістемологічних та аксіологічних проєкцій, ефективно реалізовувати набуті критично-рефлексивні навички у відборі матеріалу дослідження, оцінюванні його проблемного статусу, виборі напрямів аналізу, визначенні їх прагматичних складових.

Для успішного освоєння дисципліни аспіранти повинні володіти знаннями в області логіки, філософії, філології і психології вищої школи. Знання та навички, отримані в результаті вивчення даних курсів, створюють необхідну базу для вивчення курсу «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» і мають високу ступінь кореляції з ними.

4. Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» належить до переліку дисциплін загальної підготовки аспіранта. Вона спрямована на набуття, поглиблення і систематизацію знань аспірантів щодо особливостей формування, оцінки можливих ризиків та евристичного потенціалу міждисциплінарних дослідницьких проєктів; провідних методологічних стратегій аналітичного опису предметного поля гуманітарних студій та концептуально-методологічні наслідки їх трансформації в соціальні науки; домінантних освітніх рецепцій сучасної трансформації наукового знання. Курс сприяє усвідомленню аспірантами необхідності критичного відстеження логічних помилок, виявів підміни понять, аргументних викривлень, епістемологічних зсувів, дискурсивно-нарративних ущільнень у розгортанні класичних і сучасних науково-дослідницьких дискурсів, сприяючи при цьому академічній доброчесності. У межах цього курсу аспіранти опановують вміннями послідовно обґрунтовувати, впроваджувати та доречно екземпліфікувати обрану стратегію дослідження та опису матеріалу, використовуючи гібридні моделі вивчення багатофакторних проблем; вирізняти, критично оцінювати та давати концептуальний опис структурно-функціональної організації власної дослідницької моделі.

Курс включає один організаційний модуль і чотири змістовних модуля. У *першому модулі* дається уявлення про *модерну традицію філософії науки від математичного природознавства та*

гносеології до епістемології гуманітарного пізнання та соціальних наук: раціональну науку (science) та ідеал універсальної науковості як осьову тема модерної філософії; неокантіанське розрізнення «наук про природу» і «наук про дух»: проблему методу та об'єкту; апорії історизму та філософію життя як методологічне підґрунтя наук про дух; соціальні науки та соціологію науки: науку як ціле-раціональну та ціннісно-раціональну дію; поступістемологічну добу і проєкт науки як міждисциплінарних досліджень.

*У другому модулі розглядаються *генеза новоєвропейського раціоналізму і програма трансцендентального обґрунтування строгої науковості*: картезіанська раціональність та ідея універсальної об'єктивної науки і теоретичної автономії вченого; тематизація «картезіанської лінгвістики» у Н. Хомського; ідеал науки в європейському сенсуалізмі і емпіризмі крізь призму концептуалізації *досвіду*; теоретичні засади (лінгвістичного) експерієнціалізму; трансцендентальне обґрунтування наукового пізнання, просвітницьке упередження сцієнтизму та «прихований романтизм» І. Канта; трансцендентальна природа категорій; трансцендентальна *феноменологія* та ідея «радикального обґрунтування наукових суджень»; «строга наука» і смислова структуру світу.*

*У третьому модулі дається уявлення про *філософську герменевтику і наратологію*: філологічно-історичну модель «наук про дух» крізь призму європейської традиції ренесансної *studia humanitatis* та протестантської теології; герменевтику як «філософію розуміння»: поступ від філософії життя до герменевтичної онтології; феноменологічний поворот герменевтики: від мови та тексту до часу та наративу; епістемологічний статус сучасної наратології: кризу модерних метанарацій як кризу європейської раціональності; поняття «археологія знання».*

*У четвертому модулі досліджуються такий міждисциплінарний тренд як *аналітична філософія в аспектах повороту від логічного аналізу мови науки до лінгвістичної філософії, філософії мови та філософії свідомості*. Розглядаються «лінгвістичний поворот» і філософія як «критика мови» та «логіка науки»; «Логіко-філософський трактат» Л. Вітгенштайна та філософія логічного аналізу; поворот логічного позитивізму до критичного раціоналізму, історико-методологічної моделі науки і методологічного анархізму; прагматичний поворот аналітичної філософії: між лінгвістичною філософією, лінгвістикою, філософією мови та філософією свідомості; філософія свідомості (mind) та когнітивні науки; когнітологічна критика трансценденталізму та концептуалізація «тілесного розуму»; поступістемологічна доба: аналітична метафізика, аналітична епістемологія *JTB-теорій (justified-true-belief)* та аналітична герменевтика.*

5. Компетентності аспірантів, визначені навчальною дисципліною (освітнім компонентом) «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання»

Компетентності аспірантів з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» базуються на *інтегральній, загальних і фахових компетентностях, визначених освітньо-науковою програмою «Сучасні наукові освітні студії: педагогіка, методика навчання іноземних мов і культур, наукова англійська мова» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта / Педагогіка:*

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні завдання і проблеми в галузі освіти у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань із загальнопедагогічних дисциплін (загальна педагогіка та історія педагогіки; теорія та методика навчання іноземних мов в закладах освіти різного типу), тенденції їх становлення і розвитку, сучасного стану й актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології педагогічних досліджень та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до встановлення причинно-наслідкових зв'язків, осмислення, узагальнення філософсько-світоглядних засад сучасних тенденцій, напрямків і закономірностей розвитку української та зарубіжної науки для розуміння освітніх та наукових процесів і явищ в умовах глобалізації й інтернаціоналізації.

ЗК 3. Здатність до проведення аналітичної та експериментальної наукової діяльності; організації, планування та прогнозування результатів наукових досліджень; створення та інтерпретації нових знань у процесі здійснення наукового пошуку на основі сформованих універсальних навичок і вмінь дослідника; застосування кращих світових практик у професійній діяльності.

ЗК 4. Здатність ініціювати, організувати та проводити комплексні теоретичні й експериментальні дослідження в сфері науково-дослідницької та інноваційної діяльності, зокрема і в міждисциплінарних галузях, які призводять до отримання нових закономірностей та виявлення невирішених раніше проблем або їх частини.

ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї та нестандартні підходи до їх імплементації (креативність), абстрактно мислити, адаптуватися до нових умов і ситуацій, ставитися критично до власних наукових здобутків і надбань інших дослідників.

ЗК 10. Здатність проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності, ефективно працювати в команді, самостійно та автономно, демонструвати персональну відповідальність в міжнародному науковому просторі на засадах норм наукової етики, морально-етичних цінностей, дотримуючись положень академічної доброчесності в наукових дослідженнях і професійно-педагогічній діяльності.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 2. Здатність виявляти сучасні проблеми розвитку педагогічних наук, збирати дані для педагогічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх, пропонувати шляхи вирішення з урахуванням сучасних потреб та вимог держави, суспільства, особистості; ініціювати, планувати, здійснювати та коригувати послідовний процес ґрунтовного наукового пошуку з належним рівнем дотримання положень академічної доброчесності.

ФК 5. Здатність до критичного аналізу, оцінки, синтезу, продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем в галузі освіти та дотичних міждисциплінарних проєктів.

ФК 6. Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі освіти (педагогіка, методика навчання іноземних мов і культур), робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ФК 12. Здатність здійснювати педагогічну рефлексію і самоаналіз науково-дослідницької, педагогічної діяльності, вбачати перспективи досліджень, прогнозувати шляхи подальшого розвитку освітньої науки.

Таблиця 1

Матриця відповідності компетентностей, визначених навчальною дисципліною (освітнім компонентом) «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» компетентностям, визначеним освітньо-науковою програмою

Компетентності, визначені навчальною дисципліною (освітнім компонентом)	Програмні компетентності									
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності					Фахові компетентності			
		ЗК 1	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 9	ЗК 10	ФК 2	ФК 5	ФК 6	ФК 12
1. Усвідомлення ролі базових етапів, принципів та напрямків розвитку універсальної концепції науки в новоєвропейській філософії, їх взаємозв'язок з генезою та особливостями диференціації наукових дисциплін.	+	+					+	+		+

6. Результати навчання аспірантів з дисципліни (освітнього компонента) «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання»

Результати навчання аспірантів з дисципліни базуються на програмних результатах навчання, визначених освітньо-науковою програмою «Сучасні наукові освітні студії: педагогіка, методика навчання іноземних мов і культур, наукова англійська мова»:

ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні освітні концепції, фундаментальні праці конкретної педагогічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.

Таблиця 2

Матриця відповідності результатів навчання з дисципліни (освітнього компонента) «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» програмним результатам навчання, визначених освітньо-науковою програмою

Результати навчання з дисципліни (освітнього компонента)	Програмні результати навчання	
	ПРН 1	ПРН 2
1. Коректно застосовувати у дослідницькій та викладацькій практиці концептуально-методологічний інструментарій філософії науки, з відповідним розрізненням її гносеологічних, когнітивних, епістемологічних, аксіологічних проекцій.	+	+
2. Ефективно реалізовувати набуті критично-рефлексивні навички у відборі матеріалу дослідження, оцінюванні його проблемного статусу, виборі напрямів аналізу, визначенні їх прагматичних складових.	+	+
3. Використовувати знання з філософії науки для підвищення загальнонаукової компетентності і комунікативної культури.	+	+
4. Критично відстежувати логічні помилки, вияви підміни понять, аргументних викривлень, когнітивного дисонансу, епістемологічних криз, дискурсивно-нарративних ущільнень у розгортанні дослідницьких та освітніх дискурсів.	+	+
5. Послідовно обґрунтовувати, впроваджувати та доречно екземплізувати обрану стратегію дослідження та опису матеріалу, використовувати гібридні моделі вивчення багатофакторних проблем.	+	+
6. Вирізняти, критично оцінювати та давати концептуальний опис структурно-функціональної організації власної дослідницької моделі.	+	+
7. Знаходити оптимальні шляхи взаємодії у професійному колективі та застосовувати актуальні технології наукової комунікації, побудовані на правилах і принципах академічної доброчесності науковця та освітянина, для успішного здійснення науково-дослідної та професійної діяльності.		+

8. Планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку і самовдосконалення в науково-дослідній та викладацькій діяльності.		
9. Демонструвати високу ступінь самостійності, авторитетність, інноваційність у професійній та науковій діяльності.		+
10. Вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому з урахуванням компетентності у філософсько-методологічному апараті і правил коректної наукової комунікації.		+
11. Налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами у науковій діяльності, побудовані на правилах і принципах академічної доброчесності науковця та освітянина.		+
12. Застосовувати у фаховій діяльності норми і принципи наукової спільноти, нести відповідальність за дотримання академічної доброчесності під час здійснення наукової та педагогічної діяльності, керуватися загальнолюдськими цінностями.	+	+

7. Відповідність програмних результатів навчання, методів навчання та форм оцінювання з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання»

Таблиця 3

Матриця відповідності програмних результатів навчання, методів навчання та форм оцінювання з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання»

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.	<i>Загальнонаукові методи теоретичного пізнання:</i> аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення.	Індивідуальне і групове опитування.
ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні освітні концепції, фундаментальні праці конкретної педагогічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.	<i>Технологія особистісно орієнтованого навчання.</i> <i>Методи інтерактивного (комунікативного) і проблемного навчання</i> <i>Методи навчання:</i> • групова дискусія, • ситуаційний аналіз (кейс-	Експрес-контроль. Оцінювання роботи аспірантів в групах. Оцінювання індивідуальних

	<p>метод), дослідження ситуації наукової взаємодії з використанням різних методів (аналіз наукових джерел, спостережень, інтерв'ю), презентація результатів виконаних досліджень.</p> <p><i>Індивідуальні завдання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • наукові есе з тематики критичного мислення, • логічні завдання (задачі, тести), • аналітичні (філософські) задачі та вправи. 	<p>завдань аспірантів.</p> <p>Тематичне тестування.</p> <p>Модульна контрольна робота. Іспит.</p>
--	--	---

8. Система оцінювання результатів навчання (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень аспірантів)

Контроль результатів навчання аспіранта з дисципліни «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» здійснюється у формі *вхідного, поточного, модульного та підсумкового (семестрового) контролю*. Механізм і критерії оцінювання оприлюднюються кафедрою англійської філології і філософії мови на своєму сайті та інформаційному стенді та доводяться до відома аспірантів до початку навчального року.

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань аспірантів і слугує орієнтиром для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання дисципліни та визначенні форм організації освітнього процесу і методів навчання.

Поточний контроль успішності аспірантів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності аспіранта. Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок аспірантів із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспірантів здійснюється за *накопичувальною системою*.

Система оцінювання результатів навчання аспірантів
з дисципліни «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання»

Види навчальної діяльності аспіранта	Аудиторна навчальна робота аспіранта					Самостійна навчальна робота аспіранта	Модульна контрольна робота
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Наукове есе	
Семинар							
Максимальна кількість балів	7	7	7	7	7	15	20

Модульний контроль. Семестровому контролю з навчальної дисципліни «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» передую написання аспірантами модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни
«Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання»

Модульна контрольна робота включає 2 завдання, з яких кожне оцінюється за наступними *критеріями*. Відповідь на кожне завдання модульної контрольної роботи оцінюється за 10-бальною шкалою.

8-10 балів виставляються за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання завдання.

6-8 балів виставляються за умови, що відповідь правильна, повна, змістовна, послідовна, але містить незначні помилки у викладі теоретичного матеріалу і практичного розв'язання проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

4-6 балів виставляються за умови, що відповідь неповна, схематична, є неточності і помилки в розкритті проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

4 бали і менше виставляється за умови відсутності вичерпаної відповіді на питання, наявності значної кількості неточностей і фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань аспіранта.

Виконане завдання має включати такі складники: обґрунтування актуальності, викладення змісту, висновки.

Максимальна кількість балів за виконану МКР становить 20.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання аспірантів на завершальному етапі вивчення дисципліни.

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – <i>іспит</i>	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота аспіранта 2. Модульна контрольна робота (МКР) 3. Іспит	50 20

Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи. Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи.

Якщо аспіранти денної форми здобуття вищої освіти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедуру та форми терміни відпрацювання аспірантами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра англійської філології і філософії мови і доводить до відома аспірантів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання.

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» проводиться у формі *іспиту* за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

Аспірантам, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 – 70**, за рішенням кафедри може бути виставлена підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою **«відмінно»**, за шкалою ЄКТС – **А**. **Підсумковий рейтинговий бал** виставляється шляхом додавання до семестрового рейтингового балу аспіранта **30 балів**.

Іспит може відбуватися в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин. Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь аспіранта на екзамені у 4-бальній шкалі. Ця оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

«відмінно»	– 30 балів;
«добре»	– 23 бали;
«задовільно»	– 18 балів;
«незадовільно»	– 0 балів.

Якщо аспірант на іспиті з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»)), то такому аспіранту виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

На іспит вноситься **весь обсяг** навчального матеріалу з цієї дисципліни.

На іспиті з навчальної дисципліни кожне питання екзаменаційного білета також оцінюється у 4-бальній шкалі («відмінно» – «5», «добре» – «4», «задовільно» – «3», «незадовільно» – «2»), після чого встановлюється середнє арифметичне значення з цих оцінок з округленням до десятої частки. Середнє арифметичне значення помножується на **10**; отриманий бал становить екзаменаційний рейтинговий бал за навчальну дисципліну.

Підсумковий рейтинговий бал аспіранта за вивчення навчальної дисципліни є сумою семестрового рейтингового балу й екзаменаційного рейтингового балу. Підсумкова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС.

Якщо аспірант на іспиті отримав підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою «незадовільно», то, крім цієї оцінки, у відомості обліку успішності йому незалежно від набраного семестрового рейтингового балу виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС і 0 балів за 100-бальною шкалою.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно

На іспиті у графі відомості обліку успішності “Відмітка про іспит” викладач виставляє:

- оцінку за іспит за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно»);
- кількість балів, що відповідає підсумковому рейтинговому балу аспіранта з навчальної дисципліни (кількість балів за 100-бальною шкалою);
- оцінку за шкалою ЄКТС (А, В, С, D, E).

В Індивідуальний навчальний план аспірант записує точну назву дисципліни (аббревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС.

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ з/п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин							
		Денна/вечірня форма				Заочна форма			
		Ра- зом	у тому числі			Ра- зом	у тому числі		
			лек ції	семінар- ські / практич ні заняття	само- стійна робота		лек- ції	семінарс- ькі / практич ні занят- тя	само- стійна робота
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Модерна традиція філософії науки від математичного природознавства та гносеології до епістемології гуманітарного пізнання та соціальних наук.									
1.1	Модерна традиція філософії науки: раціональна наука (science) та ідеал універсальної науковості як осьова тема модерної філософії.	10	2	2	6	10	2	-	8
1.2.	Неокантіанське розрізнення «наук про природу» і «наук про дух»: проблему методу та об'єкту; апорії історизму та філософія життя як методологічне підґрунтя наук про дух; соціальні науки та соціологія науки: наука як ціле-раціональна та ціннісно-раціональна дія; поступістемологічна доба і проєкт науки як міждисциплінарних досліджень.	10	2	-	8	10	-	-	10
Змістовий модуль 2. Генеза новоєвропейського раціоналізму і програма трансцендентального обґрунтування строгої науковості.									
2.1.	Картезіанська раціональність та ідея універсальної об'єктивної науки і теоретичної автономії вченого: тематизація «картезіанської лінгвістики» у Н. Хомського; ідеал науки в європейському сенсуалізмі і емпіризмі; концептуалізація досвіду; теоретичні засади (лінгвістичного) експеріенціалізму.	12	2	-	10	12	-	-	12
2.2	Наука і смислова структура	12	4	2	6	12	2	-	10

	світу: трансцендентальне обґрунтування наукового пізнання, просвітницьке упередження сцієнтизму та «прихований романтизм» І. Канта; трансцендентальна природа категорій; трансцендентальна феноменологія та ідея «радикального обґрунтування наукових суджень».								
Змістовий модуль 3. Філософська герменевтика і наратологія.									
3.1	Герменевтика як «філософія розуміння»: від філософії життя до герменевтичної онтології; феноменологічний поворот герменевтики; від мови та тексту до часу та наративу; епістемологічний статус сучасної наратології; криза модерних метанарацій як криза європейської раціональності; археологія знання.	10	2	-	8	10	-	-	10
Змістовий модуль 4. Аналітична філософія: поворот від логічного аналізу мови науки до лінгвістичної філософії, філософії мови та філософії свідомості.									
4.1	«Лінгвістичний поворот» і філософія як «критика мови» та «логіка науки»: Л. Вітгенштайн та філософія логічного аналізу; поворот логічного позитивізму до критичного раціоналізму; історико-методологічні моделі науки і методологічного анархізму.	16	4	2	10	16	2	2	12
4.2	Прагматичний поворот аналітичної філософії: між лінгвістичною філософією, лінгвістикою, філософією мови та філософією свідомості; філософія свідомості (mind) та когнітивні науки; когнітологічна критика трансценденталізму та концептуалізація «тілесного розуму»; поступістемологічна доба: аналітична метафізика, аналітична епістемологія JTB-теорій (justified-true-belief) та аналітична герменевтика.	20	4	4	12	20	-	2	18
	Разом годин за модулем 1	90	20	10	60	90	6	4	80
	Усього годин	90	20	10	60	90	6	4	80

10. Рекомендована література (у тому числі Інтернет ресурси)

Основна (навчально-методична):

1. Бацевич, Ф. (2011). *Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень*. Академія. <https://academia-pc.com.ua/product/146>
2. Богачов, А. (2021). *Онтологія розуміння (філософська герменевтика)*. ВПЦ Київський університет. http://www.phildep.univ.kiev.ua/uploads/editor/Files/Kafedry/Philosophy/%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%87%D0%BE%D0%B2_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2021.pdf
3. Добронравова, І. С., Білоус, Т. М., Комар, О. В. (2009). *Новітня філософія науки*. Логос.
4. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. (2011-2024). Том 1-5 / Кассен Б. (Укл.). ДУХ І ЛІТЕРА.
5. Йосипенко, О. (2018). «Прояснення» vs «пояснення»: методологічні рефлексії Вітгенштайна щодо людської природи (французька перспектива). *Sententiae*, 37 (2), 93-107. <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/article/view/411/379>
6. Комісар, Л. П. (2017). Розуміння / інтерпретація: панорама методологічних пошуків в (пост)епістемології гуманітарних наук. *Гілея: науковий вісник*, 122, 209-213. <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=147>
7. Комісар, Л. П. (2021). Тріада «розуміння – пояснення – пізнання» в «герменевтичній ситуації» сучасної епістемології. *Гілея: науковий вісник*, 161 (Ч. 2. Філософські науки), 32-36. <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=248>
8. Комісар, Л. П. (2022). Метадисциплінарність сучасної філософії в оптиці практичних вимірів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*, 2 (36), 45-50. <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/16970>
9. Комісар, Л. (2024). Культура мислення як сучасний тренд: теоретичні і прикладні аспекти. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*, 1 (39), 42-47. <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/18450>
10. Філософія: Хрестоматія для аспірантів: *навчальний посібник*. (2018). Укладач Волков О. Г. Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького.
11. Bowell, T., Cowan, R., Kemp, G. (2020). *Critical Thinking. A Concise Guide*. <https://www.routledge.com/Critical-Thinking-A-Concise-Guide/Bowell-Cowan-Kemp/p/book/9780815371434>

Основна (першоджерела):

1. *Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку*. (2014). / За науковою редакцією А.С. Синиці. Літопис.
2. *Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO*. (2017). / За науковою редакцією В.П. Мельника та А.С. Синиці. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
3. Арістотель. (2022). *Метафізика* / Пер. з гр. О. Панича. Київ: Темпора.
4. Гусерль, Е. (2020). *Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії*. Книга 1. Загальний вступ до чистої феноменології. / Пер. з нім. В. Кебуладзе. Харків: Фоліо.
5. Єрмоленко, А. (2021). Інтеріоризація інтерсуб'єктивності в «Я»-концепті та співвідповідальність у трансцендентальній прагматиці. (Сучасна філософія розуму: перспективи розвитку). *Філософська думка*, 6, 6-15. <https://doi.org/10.15407/fd2020.06.006>
6. Кант, І. (2022). *Критика сили судження* / Пер. з нім. В. Терлецького. Київ: Темпора.
7. *Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського*. (2008) / (Ред.). / Пер. з нім. А. Богачова, І. Іващенко, К. Ткаченка. Київ: Курс.
8. Лакс, М. (2021). *Метафізика: сучасний вступний курс*. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.

9. «Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень (2021). / Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-К. (Ред.). / Пер. з фр. і лат. О. Хоми та А. Баумейстера. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
10. Петрушенко, В. (2018). Структура та розвиток знання: закономірності пізнавального процесу. *Гуманітарні візії*. Том 4. Число 2. 46-50.
11. Пучкова, Д. (2020). Постнекласичний тип раціональності: полі-, між-, транс- та метадисциплінарність. *Вісник національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*. Том 32. № 2. 93-97.
12. Рослінг, У., Рослінг-Рьонлунд, А, Рослінг, Г. (2019). *Фактологія. 10 хибних уявлень про світ, і чому все набагато краще, ніж ми думаємо*. Київ: Наш формат.
13. Clark, A. (2013). *Whatever next? Predictive brains, situated agents, and the future of cognitive science*. Behavioral and Brain Sciences, 2013. Vol. 36. № 3. P. 181-204.
14. Goldman, A. (2014). *Epistemology: a Contemporary Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2014.
15. *The Oxford Handbook of The History of Analytic Philosophy*. (2013). / ed. by M. Beaney. Oxford: Oxford University Press.

Додаткова:

1. Бистрицький, Є., Зимовець, Р., Пролєєв, С. (2020). *Комунікація і культура в глобальному світі*. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
2. Богачов, А. (2020). Гусерлеві феноменологічні осяяння в українському викладі / А. Богачов, А. Вахтель, В. Кебуладзе, В. Терлецький. *Філософська думка*. № 1. 135-138.
3. Вахтель, А. (2019). Сучасна українська феноменологічна термінологія і підходи до перекладу «Картезіанських медитацій» Едмунда Гусерля. *Sententiae*. Том 38:2. 37-50.
4. Йосипенко, О. (2018). «Прояснення» vs «пояснення»: методологічні рефлексії Вітгенштайна щодо людської природи (французька перспектива). *Sententiae*. Том 37:2. 93-107. URL: <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/article/view/411/379>
5. Комісар, Л. П. (2017). Про сучасну філософію, університет і компетентнісний підхід у філософській освіті. *Університетська кафедра*. № 6. 129-136.
6. Комісар, Л. П. (2022). Автентичність і екологія як аксіологічні тренди постпандемічного світу, або перевідкриваючи “словник цифрової епохи”. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 1 (35). 43-48.
7. Лактіонова, А. В. (2016). *Філософія дії: монографія*. Київ: Київський університет.
8. Рюс, Ж. (1998). *Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки* / Пер. з фр. В. Шовкун. Київ: Основи. URL: <http://litopys.org.ua/jruss/russ.htm>
9. Churchland, P. S. (2011). *Braintrust: What Neuroscience Tells Us about Morality*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
10. Hutto, D. D. (2010). *Analytic Philosophy: The History of an Illusion*. Philosophical Investigations. Vol. 33. № 2. P. 187-191.
11. Komisar, L., Savolainen, I., Belia, V., Borovska, L., & Lipin, M. (2024). Metadisciplinarity at the intersection of modern philosophical and philological practices. *Amazonia Investiga*, 13(75), 211-220. DOI: [10.34069/AI/2024.75.03.18](https://doi.org/10.34069/AI/2024.75.03.18)
12. Noel Moore & Richard Parker. (2009). *Critical Thinking* (9th ed.). NY: Columbia University Press.
13. Pollock, J. L. (2009). *Logic: An Introduction to the formal study of Reasoning*. University of Arizona.
14. *The Cambridge Handbook of Situated Cognition*. (2009). / ed. by Murat Aydede & P. Robbins. Cambridge.
15. *The Discourse Studies Reader: Main currents in theory and analysis*. (2014). / ed. by Johanes Angermuller, Dominique Maingueneau and Ruth Wodak. John Benjamins. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam / Philadelphia.

11. Додаткові ресурси (за наявності):

Посилання на електронні ресурси (не тільки відкриті), на яких розміщено додаткову інформацію щодо дисципліни – приклади контрольних та екзаменаційних завдань, тематика рефератів, методичні вказівки з виконання самостійної роботи тощо).

1.Енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою).	http://plato.stanford.edu/
2.Електронна бібліотека PSYLIB.	http://psylib.org.ua/books/
3.Поведінкова етика. (2021) / Серія університетських модулів: Добросесність та етика. Організація Об'єднаних націй. Відень.	https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_8_final_UKR.pdf
4.Guide to the Philosophy of Mind. Compiled by David Chalmers.	http://consc.net/guide/

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна (за потреби).